

Nazorg onder één dak beschermt bij moeilijke start

Er zijn situaties waarin een geboorte niet loopt zoals gepland. Dit kan veel stress met zich meebrengen voor ouders, vaak met een negatieve weerslag op de ontwikkeling van het kind. Gespecialiseerde transitie- en nazorg kan deze ouderlijke stress effectief tegengaan. Alleen is dit soort zorg veelvuldig versplinterd of niet op elkaar afgestemd. Veel beter is het om deze zorg buiten het ziekenhuis te organiseren. In Het Kleine Heldenhuis gebeurt dit al en de ervaringen smaken naar meer.

Tibor Brunt

Een veel voorkomende oorzaak van een moeilijke start is de premature geboorte van een kind. Een premature geboorte vereist meestal uitgebreide klinische zorg en een verlengd verblijf op de afdeling neonatologie van een ziekenhuis. Ook op de langere termijn zijn er risico's verbonden aan prematuriteit, waaronder ontwikkelingsstoornissen en gedragsproblemen op latere leeftijd. Naar schatting kampt 15% van jongvolwassenen met ernstige cognitieve pro-

'Organiseer nazorg van ouders met prematuur kind buiten het ziekenhuis'

blemen als gevolg van hun premature geboorte.

Stress en ouder-kind-interactie

Verlengd verblijf in het ziekenhuis vanwege een premature geboorte en de transitie naar huis zorgt voor een verhoogde ouderlijke zorglast bij opvoeding en huishouden. Zo leveren angst en onzekerheid over de levensvatbaarheid en de gezondheid van het kind veel stress op bij de ouders. Vanwege dit vaak hoge en langdurige stressniveau is er bij hen een grotere kans op een post-traumatisch stressstoornis (PTSS). Door deze stress is de

ouder mogelijk minder goed afgestemd op de emotionele verzorging van het pasgeboren kind. De ontwikkeling van het kind wordt volgens het transactioneel ontwikkelingsmodel¹ gezien als product van continue ouder-kind interactie. Volgens dit model is het uiterst nadelig voor de ontwikkeling van een kind wanneer ouders onder hoge stressniveaus het ziekenhuis verlaten. Ouders zijn dan mogelijk door hun eigen stress onvoldoende in staat de stress bij hun kind te reguleren.

'Alle nazorg onder één dak voorkomt versplintering van zorgaanbod'

Het is daarom van cruciaal belang om in dit stadium zowel voor kind als ouders te zorgen. Een goed sociaal netwerk met voldoende support en

zorg is al een belangrijke factor om stress en trauma bij ouders tegen te gaan. Zo is aangetoond dat moeders met kleine en oppervlakkige sociale netwerken meer stress, vermoeidheid en psychologische problematiek ervaren.²

Verbeterde transitiezorg

Het belang van goede nazorg voor ouders van een prematuur, ernstig ziek of gehandicapt kind kan dan ook niet genoeg worden onderstreept. Gespecialiseerde nazorg gaat ouderlijke stress effectief tegen. Ook ervaren ouders deze vorm van nazorg positiever dan reguliere nazorg. Om die reden zijn er meerdere, ambulante en intramurale, initiatieven ontwikkeld om transitiezorg voor ouders te verbeteren. Bijvoorbeeld door ziekenhuiszorg te koppelen aan multidisciplinaire nazorg door professionals uit de mentale zorg en andere disciplines. Dergelijke interventies verminderen ouderlijke depressie en angst. Dit komt ook tot uiting in een aanzienlijke vermindering van ziekenhuiszorg aan deze kinderen.

Neonatale klinische zorg is weliswaar goed georganiseerd, maar transitie- en nazorg vaak nog onvoldoende. Buiten het ziekenhuis is dit soort zorg niet helder geregeld, niet op elkaar afgestemd en veelal versplinterd. Binnen de muren van het ziekenhuis worden ouders dikwijls geconfronteerd met hun, vaak, traumatische ervaring van bijvoorbeeld de premature geboorte. Daarbij telt mee dat te vroeg geboren kinderen bij ziekenhuizen – maar ook bij reguliere consultatiebureaus – worden bekeken vanuit het premature perspectief, waarbij gecorrigeerd wordt in groei en ontwikkeling hiervoor. Alhoewel dit logisch is vanuit medisch oogpunt, confronteert het de ouders continue met het feit dat hun kindje anders is, wat opnieuw stress tot gevolg heeft. Vooral het ziekenhuis is voor ouders direct gekop-

Het Kleine Heldenhuis

In het Kleine Heldenhuis zijn kinderartsen, (ortho-)pedagogen, een logopedist, (kinder-)fysiotherapeut, (kinder-)diëtist, gedragswetenschappers, (neuro-)psychologen en gespecialiseerde gezinscoaches en daarnaast nog andere experts aanwezig, gericht op behandeling van het gezin in hun specifieke context. Zo wordt er na de intake altijd psycho-educatie gegeven aan de ouders. Dan wordt uitgelegd hoe de ontwikkeling van een kindje verloopt, waarbij het belang van een goede hechting met de ouders voor de ontwikkeling van het kindje wordt benadrukt. Speerpunten zijn stress, trauma, sociaal-emotionale staat en rouwverwerking. Ouders van een kindje met een moeilijke start hebben vaker stress en hebben soms een traumatische ervaring achter de rug. Ook gevoelens van rouw kunnen een rol spelen, omdat de geboorte niet verliep zoals verwacht en er letterlijk een gevoel van

verlies speelt als een kindje meteen naar een couveuse is verplaatst in plaats van naar moeders borst. De focus ligt bij het Kleine Heldenhuis dus, naast de fysieke gezondheid van het kindje, ook sterk op de mentale gezondheid van ouders. Ouders die hierin worden ondersteund zijn weerbaarder, minder gestrest en hierdoor ervaart het kindje ook minder stress en kan de hechting evenwichtig plaats vinden. Naast gezinnen met prematuren richt de zorg zich op andere gezinnen die te maken hebben met een 'moeilijke start', zoals dysmaturiteit, problemen van medische aard en ontwikkelingsstoornissen. Omdat eigenlijk alle nazorg onder één dak plaatsvindt is er geen sprake meer van versplintering. Dit zorgt voor onderlinge afstemming van de professionals, minder afspraken en meer rust bij de ouders. Zie ook VROEG nummer 1-2021: 'Uniek pakket voor premature nazorg'.

peld aan de moeilijke start van het gezin en kan dus al een stressfactor op zich zijn. Daarom is door de Nederlandse Kwaliteitstandaard transitiezorg al eerder voorgesteld om nazorg van ouders met een prematuur kind in een aparte locatie, buiten het ziekenhuis, te organiseren.

Op lokaal niveau zijn al initiatieven gestart voor transitie- en nazorg van ouders met prematuren, zoals Het Kleine Heldenhuis te Rotterdam. Het Kleine Heldenhuis voorziet in multidisciplinaire nazorg in een huiselijke omgeving: een pand in de stad, weg van het ziekenhuis. Het biedt nazorg aan zowel ouders als kind op vele niveaus omdat er diverse disciplines in huis zijn (zie kader Het Kleine Heldenhuis). Naast behandeling van gezinnen vindt onderzoek plaats naar

'Multidisciplinaire nazorg landt beter dan reguliere zorgondersteuning'

de effecten van de aanpak (zie kader 'Onderzoek').

Conclusie en aanbevelingen

Uit eerder onderzoek en ervaringen tot dusver blijkt dat er duidelijk behoefte is aan multidisciplinaire zorg voor gezinnen met zowel prematuur en dysmatuur geboren kinderen als kinderen met een moeilijke medische start.³ In de reguliere transitiezorg vinden de afspraken vaak plaats op verschillende

Onderwijs

Het Kleine Heldenhuis zet zich ook in voor de overdracht van kennis aan de betrokken beroepsgroepen, zoals jeugdzorg medewerkers, (kinder)artsen, verpleegkundigen. Hiertoe is een geaccrediteerde opleiding ontwikkeld die zich nadrukkelijk richt op de praktijk van klinische en ook mentale problematiek rondom een moeilijke start. Het opleidingsaanbod staat onder de knop 'professionals/opleidingen' op onze website.

plekken in en om het ziekenhuis. Ouders vinden het echter prettiger wanneer alle afspraken met verschillende zorgprofessionals op één plek plaatsvinden. Daarnaast heeft het ziekenhuis vaak een negatieve lading voor ouders. Door de nazorg op een andere plek te organiseren kan multidisciplinaire transitiezorg voor minder stressgevoelens bij ouders zorgen. Hierdoor kunnen zij op hun beurt op een adequate manier reageren op de behoeften van hun kind, waardoor ook het kind minder stress zal ervaren. In de praktijk kan dit gerealiseerd worden door meer organisaties als Het Kleine Heldenhuis op te zetten waar alle zorg onder één dak, buiten het ziekenhuis, is gevestigd. ●

Figuur 1: Het palet aan zorg dat Het Kleine Heldenhuis in een huiselijke omgeving verzorgt

Onderzoek

Inmiddels zijn er al enkele onderzoeken gedaan naar de verschillen tussen ouders met prematuur en á-term geboren kinderen op gebied van stress, angst en depressie. Daaruit bleek dat vooral moeders van prematuur geboren kinderen meer symptomen van depressie lieten zien. Onlangs is ook onderzocht of multidisciplinaire nazorg vergeleken met reguliere nazorg leidt tot

meer tevredenheid bij de ouders. In beide groepen zaten 26 unieke opvoeders, waarbij gevalideerde vragenlijsten zijn afgenomen. Hieruit komt naar voren dat ouders die multidisciplinaire nazorg ontvangen meer tevreden zijn dan de opvoeders die reguliere nazorg ontvangen. Voornamelijk op de domeinen zorgorganisatie en zorgondersteuning.

Dr. Tibor Markus Brunt is wetenschappelijk coördinator en projectleider bij het Kleine Heldenhuis. Het genoemde onderzoek is onder zijn leiding uitgevoerd in samenwerking met Dr. Fabienne Naber, neurobiologe, en Hiltje Heyman en Angeliq Haringsma-Hoffman, beiden oprichters van het Kleine Heldenhuis. Tevens is Dr. Brunt verbonden als senior onderzoeker aan de afdeling Psychiatrie van het Amsterdam Universitair Medisch Centrum.